
*Strategia rozwoju i obszary działania w zakresie pozyskiwania
zbiorów do kolekcji*

MUZEUM HISTORII ŻYDÓW POLSKICH POLIN - wyciąg

Wstęp

KOLEKCJA MUZEUM

Składają się na nią zbiory muzealne, archiwalne, cyfrowe i biblioteczne. Powiększając i opracowując poszczególne zespoły, zachowujemy dziedzictwo historyczne i kulturowe Żydów polskich dla szeroko rozumianego odbiorcy: Polaków i Żydów, społeczeństw Europy i całego świata.

Nasze zbiory udostępniamy na miejscu w siedzibie Muzeum oraz on-line. W Centrum Informacji Historycznej prezentujemy bogaty księgozbiór, mapy, genealogiczne bazy danych.

Muzealia i archiwalia przechowywane są w magazynie. Udostępniamy je gościom do kwerend po uprzednim umówieniu. Ich wizerunki cyfrowe wraz z opracowaniem publikujemy w internetowym katalogu zbiorów Centralna Baza Judaików (www.judaika.polin.pl). Strona, poza tym że prezentuje część kolekcji Muzeum POLIN, ma charakter otwarty na współpracę z innymi instytucjami: udostępniamy na niej ponad 5 tysięcy obiektów z instytucji posiadających zbiory dokumentujące historię Żydów polskich, m.in. z Żydowskiego Instytutu Historycznego, 11 muzeów z całej Polski oraz archiwów i kolekcji prywatnych.

Zbiory cyfrowe Muzeum POLIN to przede wszystkim opracowania historiograficzne z zakresu historii społeczności Żydów polskich, dokumentacja wizualna żydowskiego dziedzictwa materialnego oraz wywiady historii mówionej. W zależności od potrzeb udostępniamy je na portalach wiedzy Wirtualny Sztetl (www.sztetl.org.pl) i Polscy Sprawiedliwi (www.sprawiedliwi.org.pl). Zbiory cyfrowe wykorzystujemy również w realizacji wirtualnych wystaw i serwisów tematycznych, m.in. Żydowskiej Warszawy (www.warshe.polin.pl) i Marca '68 (www.marzec68.sztetl.org.pl).

Muzeum posiada założenia strategiczne dotyczące rozwoju kolekcji Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN w zakresie zbiorów muzealnych, archiwalnych, cyfrowych i bibliotecznych. Dokument ma na celu wskazanie obszarów działania, kierunków kształtowania kolekcji oraz zasad, które pomagają w rozwijaniu i pielęgnowaniu zbiorów zgodnie z misją Muzeum i profesjonalnymi standardami zarządzania zbiorami.

Politykę pozyskiwania zbiorów regulują akty prawne obowiązujące w Polsce oraz wewnętrzne regulacje Muzeum, w tym kodeks etyki ICOM (Międzynarodowej Rady Muzeów, ang. International Council of Museums) oraz Kodeks Etyczny Archiwisty uchwalony na XIII Międzynarodowym Kongresie Archiwów w Pekinie.

Polityka pozyskiwania zbiorów swoim zakresem merytorycznym i organizacyjnym obejmuje zadania kilku działów muzeum, ze szczególnym uwzględnieniem dyrektora ds. programowych, odpowiedzialnego za rozwój kolekcji oraz działów: zbiorów, upowszechniania, naukowego i wystaw oraz samodzielnego stanowiska głównego kuratora zbiorów.

Kolekcja Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN realizuje cele statutowe muzeum, wspiera misję muzeum, ocalając, przywracając i chroniąc pamięć historii Żydów polskich oraz buduje obraz instytucji odpowiedzialnej i zaangażowanej, przy jednoczesnym tworzeniu silnej wspólnoty wokół Muzeum.

Kolekcja zbiorów muzealnych

Na muzealny zespół obiektów materialnych – czyli muzealiów – składają się przede wszystkim judaika, dzieła sztuki, obiekty historyczne i etnograficzne oraz obiekty specjalne.

Zbiory od lat gromadzimy w ramach akcji zbierania pamiątek od ludzi pragnących udokumentować często ostatnie ślady istnienia przedwojennej społeczności polskich Żydów. Rozmawiamy z Darczyńcami, prosimy o wywiad lub spisanie wspomnień związanych z obiektem – dzięki czemu obiekty nie zagubiły ładunku osobistych znaczeń.

Obecnie kolekcję muzealiów rozwijamy według przyjętych priorytetów. Gromadzimy dzieła sztuki XIX i XX w. oraz współczesne, które odwołują się do dziedzictwa Żydów polskich poprzez temat, jak na przykład sztuka narracji rysunkowej z ostatnich lat z Polski, Izraela i USA – prace Krzysztofa Gawronkiewicza, Rutu Modan, Iwony Chmielewskiej lub poprzez biografię autora – m.in. prace Romana Kramsztyka, Franciszki Themerson, Ewy Kuryluk. Nabywamy również fotografie artystyczne dokumentujące życie polskich Żydów (prace Krzysztofa Gierałtowskiego, Chucka Fishmana) lub stan pamięci o nich (fotografie Tadeusza Rolkego, Wojciecha Wilczyka).

Gromadzimy przedmioty związane z obrzędowością i tradycją żydowską (parochety, tałesy, balsaminki, jady) i jednocześnie zbiory historyczne o wartości naukowej, stanowiące historyczne źródło wiedzy o historii Żydów polskich, określonych osobach lub zdarzeniach; wyróżnia się w kolekcji m.in.: obiekty historyczne – numizmaty, militaria; pamiątki historyczne (osobiste) – obiekty przywołujące wspomnienia o osobie, miejscu lub wydarzeniu historycznym (świadczenie obecności życia żydowskiego w Polsce); zbiory specjalne – świadectwo bezczeszczenia i niszczenia dziedzictwa kulturowego i religijnego polskich Żydów (np. przedmioty wykonane ze zwojów Tory i macew) lub dziedzictwo architektoniczne Żydów polskich (np. Kuczka).

Razem jest to ok. **1500 obiektów** (dane na koniec lipca 2019 r.). Przykładowe prace z kolekcji muzealnej:

Wilhelm Sasnal, MHŻP-A331,
Obraz *Maus 4*, 2001,
Tarnów, olej na płótnie, 115 x 130 cm

Iwona Chmielewska
Zespół ilustracji do książki *Pamiętnik Blumki* (32 plansze)
2010, papier, technika mieszana, 50 x 32 cm

MHŻP-C95, Korona na Torę
koniec XVIII i początek XIX wieku,
Galicja lub Polska, srebro, cyzelowane,
wys. 15
śr. podstawy: 17,5 cm, śr. szczytu: 23,5
MHŻP-C94, Tas
1779 r., prawdopodobnie Ukraina,
srebro, cyzelowane, wys. 7,8
MHŻP-C93, Jad
pocz. XIX w., Białystok, srebro,
cyzelowane, wys. 7,8

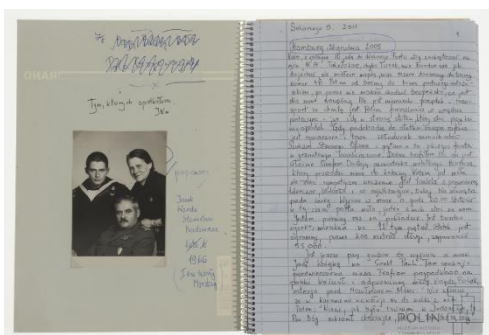
Kolekcja zbiorów archiwalnych

Również w ramach akcji zbierania pamiątek stworzyliśmy bogaty zespół archiwaliów. Na specjalną uwagę zasługują kolekcje tematyczne dokumentujące losy polskich Żydów w gettach podczas II wojny światowej, w ZSRR, dotyczące Marca '68 oraz obszerne archiwa osobiste.

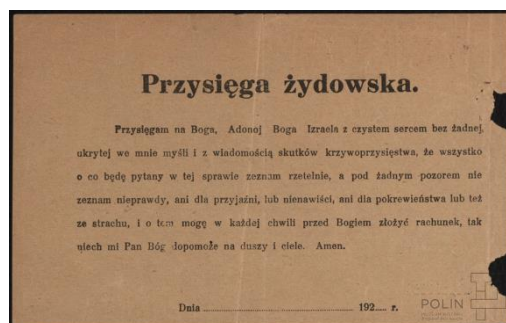
Zespół tworzą fotografie, dokumenty osobowe, rękopisy, listy, które stanowią świadectwo życia żydowskiego w Polsce od XIX do XXI w. Mają charakter unikatowy, ponieważ dotyczą historii konkretnych rodzin (Kramsztyków, Dichterów, Sigalinów) lub osób indywidualnych związanych ze społecznością polskich Żydów (Henryk Rozental, Bernard Zakheim, Dora Kalinówna) – ludzi zwykłych oraz tych znanych z historii.

Wybrane obiekty z naszej kolekcji udostępniamy na stronie Centralna Baza Judaików. Oryginały można zobaczyć na wystawie stałej, wystawach czasowych i w Centrum Informacji Historycznej. Osoby, które przekazały nam obiekty do kolekcji, honorujemy – organizując Dzień Darczyńcy.

Razem jest to ok. **6000 obiektów** (dane na koniec marca 2019 r.). Przykładowe prace z kolekcji archiwalnej:

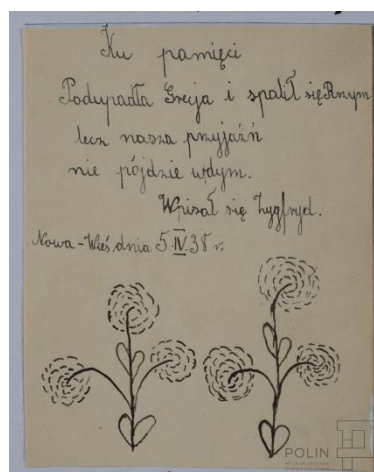
MHZP-B342 Pamiętnik / Moja droga na emigrację – Jacek Nadzin

MHZP-B48 Druk sądowy z tekstem "Przysięgi żydowskiej"

MHZP-B136, Zdjęcia z polsko-żydowskich kolonii letnich w Lesznie w 1935 i 1938

MHZP-B413 Strona wyrwana z dziennika szkolnego Jerzego Przeździeckiego

Dodatkowo w kolekcji w zakresie pracy innych działów: upowszechniania i naukowego posiadamy:

ZBIORY CYFROWE

W Muzeum gromadzimy dokumentację wizualną materialnego dziedzictwa Żydów polskich – z miast i miasteczek z historycznych granic Rzeczypospolitej, czyli terytoriów obecnej Polski, Litwy, Białorusi, Ukrainy, Łotwy, Estonii i Rosji.

Prace wykonujemy in situ, wykonaliśmy dokumentację fotograficzną do kilkuset obiektów – są to wizerunki zabytków oraz miejsc pamięci i Zagłady z ważnych dla historii Żydów polskich miejscowości, m.in. zespół synagogałny we Włodawie, synagogi z ośrodków chasydzkich (Bobowa, Rymanów, Przysucha, Łańcut, Leżajsk), dzielnica Kazimierz w Krakowie, dokumentacja fotograficzna zabytków z tzw. Dalekich Kresów – m.in. unikatowe drewniane synagogi w Rzeżycy i Lucynie (obecnie Łotwa) oraz dzisiejszych terenów Ukrainy i Białorusi, zabytki żydowskie dawnego Królewca, ujęcia ośrodków Zagłady Żydów wykonane przy pomocy drona (Treblinka, Bełżec, Auschwitz). Fotografie przechowywane są w repozytorium cyfrowym Muzeum, a wybrana część publikowana na portalu Wirtualny Sztetl.

PORTAL WIRTUALNY SZTETL

Na stronie gromadzimy informacje na temat blisko 2000 społeczności żydowskich w Europie Środkowej i Wschodniej. Portal odwiedza rocznie milion użytkowników z całego świata.

Historię każdej społeczności żydowskiej przybliżamy od momentu pierwszego osadnictwa po Zagładę, a w przypadku dużych miast – po czasy nam współczesne. Artykuły uzupełniają mapy, ikonografia, hasła biograficzne i słownikowe oraz opracowania encyklopedyczne z zakresu życia społecznego Żydów: religii, tradycji, edukacji, gospodarki, kultury.

W dodatkowych zakładkach udostępniamy również opracowania wywiadów historii mówionej z kolekcji Muzeum, rekordy genealogiczne pozyskane dzięki wspólnym projektom digitalizacyjnym z Archiwami Państwowymi w Polsce i na Ukrainie oraz bazę nagrobków żydowskich (zakładka „Pamięć w kamieniu”). Sukcesywnie publikujemy statystyczne bazy danych i artykuły przekrojowe (m.in. teksty omawiające udział Żydów w różnych gałęziach gospodarki, lista miejscowości, w której Żydzi stanowili 90% populacji w II RP, lista cmentarzy żydowskich znajdujących się w rejestrze zabytków, dane statystyczne dotyczące wykonywanych przez Żydów zawodów na przestrzeni wieków). Strona dostępna jest w czterech wersjach językowych: polskiej, angielskiej, hebrajskiej i niemieckiej.

ZBIORY HISTORII MÓWIONEJ

W Muzeum zgromadziliśmy ponad 800 wywiadów historii mówionej. Opracowania do części z nich są dostępne na portalu Wirtualny Sztetl, a nagrania i transkrypcje w Centrum Informacji Historycznej.

W zebranych relacjach pokazujemy losy Żydów polskich uchwycone z perspektywy życia codziennego oraz doświadczenia biograficznego konkretnych rozmówców: przede wszystkim emigrantów żydowskich z Polski, ich potomków, reprezentantów współczesnej społeczności Żydów w Polsce.

Wywiady rejestrujemy od 10 lat, z przedstawicielami trzech pokoleń: wojennego (osoby urodzone przed wybuchem II wojny światowej), powojennego oraz najmłodszego, wychowanego w okresie polskiej transformacji ustrojowej przełomu lat 80. i 90. XX wieku. Wśród grup rozmówców wyróżniamy

m.in. Darczyńców – osoby, które przekazały do kolekcji Muzeum POLIN pamiątki związane z historią i kulturą Żydów polskich (120 wywiadów), Żydów ocalałych podczas Zagłady i polskich Sprawiedliwych wśród Narodów Świata (450), świadków Marca '68 (140).

Wywiady stanowią źródło do badań historycznych, socjologicznych i antropologicznych, a jednocześnie służą do działań programowych: w wystawach i publikacjach, do upamiętnienia rocznic. Na muzealnych kanałach YouTube można obejrzeć etiudy filmowe przygotowane na podstawie zarejestrowanych wspomnień.

Zbiory te powstają w ramach sprofilowanych prac dokumentacyjnych oraz dzięki zaangażowaniu muzealnej publiczności.

ZBIORY BIBLIOTECZNE

To ponad 15 000 woluminów w 20 językach.

W Centrum Informacji Historycznej można skorzystać z księgozbioru podręcznego obejmującego ponad 2 500 książek z zakresu genealogii, historii regionalnej Żydów, judaizmu i Izraela. Czytelnik może poznać wydawnictwa źródłowe, opracowania, atlasy, encyklopedie, bibliografie i słowniki, przeczytać bieżącą prasę żydowską i najważniejsze periodyki naukowe. Może również zamówić lektury z magazynu: ponad 5 000 książek o historii i dziedzictwie kulturowym polskich Żydów, katalogi wystaw z muzeów na całym świecie, multimedia.

Biblioteka Muzeum POLIN ma obszerny zbiór literatury jidyszowej liczący 500 publikacji przed- i powojennych. Zbiory specjalne obejmują starodruki oraz książki i czasopisma z XIX i początku XX wieku.

Najmłodszy Czytelnicy w wieku 0-10 lat w miejscu edukacji rodzinnej „U króla Maciusia” znajdą ponad 500 bajek i powieści, jak również publikacji poruszających problemy edukacji obywatelskiej, świąt i języków żydowskich, wojny.

Muzeum POLIN dysponuje również bogatym księgozbiorem na temat żydowskiej Warszawy oraz kuchni Żydów aszkenazyjskich.

Wszystkie zbiory biblioteczne są dostępne w katalogu online: www.polin.pl/pl/aleph/search/simple